

norden

SEKTORPROGRAM

Fiskeri och havsbrug, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2016

norden

Sektoprogram – Fiskeri och havsbrug, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2016

ISBN 978-92-893-4619-1 (PRINT)

ISBN 978-92-893-4620-7 (PDF)

<http://dx.doi.org/10.6027/ANP2016-746>

ANP 2016:746

© Nordiska ministerrådet 2016

Layout: Jette Koefoed

Omslagsfoto: ImageSelect

Foto: s. 6, 10, 12, 14, 16 ImageSelect; s. 8 Karin Beate Nøsterud;

Typsnitt: Meta LF

www.norden.org/nordpub

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet ska stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

www.norden.org

SEKTORPROGRAM

Fiskeri och havsbrug, jordbruk, livsmedel och skogsbruk

Finlands ordförandeskap i Nordiska ministerrådet 2016

Inledning	7
Vatten:	
Blå bioekonomi	9
Människor:	
Mat	13
Hälsosam och säker mat	14
One Health	15
Landsbygden och digitaliseringen	16
Natur:	
Skogarna	18

Vatten – natur – människor

Indledning

Det nordiska samarbetet hör till de mest övergripande regionala samarbetena i världen. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt Färöarna, Grönland och Åland. Det nordiska samarbetet syftar till att stärka nordiska och regionala intressen och värderingar. Länderna förenas av gemensamma värderingar som bidrar till att befästa Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner. Det nordiska samarbetet är en viktig del av det europeiska och internationella samarbetet och syftar till att skapa ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Finland är ordförande i Nordiska ministerrådet 2016. Huvudteman för ordförandeskapet är vatten, natur och människor. Dessa teman stöder målen att avlägsna gränshinder mellan de nordiska länderna, främja digitalisering och stärka de nordiska ländernas gemensamma inflytande i internationella sammanhang.

Inom varje huvudtema lyfter jord- och skogsbruksministeriet i fråga om ministerrådet för fiskeri, havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk fram följande projekt, som prioriteras under ordförandeskapet:

Vatten:

Blå bioekonomi

Människor:

Mat

One Health

Landsbygden och digitaliseringen

Natur:

Skogarna

Vatten

Blå bioekonomi

Under sitt ordförandeskap 2014 ägnade Island särskild uppmärksamhet åt de biologiska naturresurserna i Norden. Island har startat flera projekt inom bioekonomi och den kreativa sektorn, och har arbetat för större växelverkan mellan energi-, miljö- och klimatsektorn inom det nordiska samarbetet.

Under det isländska och i synnerhet det danska (färöiska) ordförandeskapen lyfte man kraftigt fram de möjligheter som den blå bioekonomin öppnar för. I de nordiska länderna finns det en stor potential att med hjälp av forskning, utveckling och innovationer öka näringsverksamheten i anslutning till fiske- och vattenresurserna. Samtidigt kan man öka de nordiska ländernas självförsörjning i fråga om livsmedel och bioenergi.

I den bioekonomiska strategi för Finland som offentliggjordes i maj 2014 bekräftas den blå bioekonomins potential. Den blå bioekonomin identifieras också som ett separat utvecklingsobjekt i den färdplan för bioekonomin 2020 som utarbetats vid jord- och skogsbruksministeriet. En förstudie om blå bioekonomi som ministeriet beställt av Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet blev klar i november 2014.

I fråga om förnybara naturresurser finns det vissa skillnader mellan de nordiska länderna. Gemensamt för alla nordiska länder är emellertid att de eftersträvar en hållbar tillväxt utifrån förnybara naturresurser, där forsknings- och utvecklingsverksamheten har en stark roll och ett centralt mål är att säkerställa kunskap. Jord- och skogsbruksministeriet anser att Finland genom att lyfta fram blå bioekonomi och vattenresurser som tema för ordförandeskapet för egen del kan bidra till att främja verksamhetssätt som är till nytta för hela regionen (nordisk nytta) och som bidrar till utvecklingen mot kolsnåla samhällen i regionerna år 2050.

Finland har liksom de övriga nordiska länderna under den senaste tiden i allt högre grad betonat vikten av att de nordiska länderna talar med en gemensam röst i förhållande till kommissionen. I EU:s ramprogram Horisont 2020 betonas temat bioekonomi. Genom att samarbeta kan de nordiska länderna få in sådana frågor i arbetsprogrammen som är viktiga för dem. På områdena för bioekonomi och blå bioekonomi kan de nordiska länderna också ta rollen av föregångare.

Danmark (Färöarna) startade under sitt ordförandeskap ett treårigt projekt (2015–2017) som syftar till att stödja blå tillväxt (bioekonomi) i nordöstra Atlanten och i Arktis i anslutning till fiske, vattenbruk, nyttiggörande av alger och förvaltningen av dessa helheter.

Finland tar in blå bioekonomi som en infallsvinkel också i den systematiska forsknings- och utvecklingsverksamheten, inklusive vattendragen som källa till biomassa och välfärdstjänster. Även utnyttjandet av vatten- och fiskresurserna i Östersjön och de inre vattendragen behöver granskas på regional nivå.

Åtgärder

Finland genomför ett treårigt (2016–2018) prioriterat projekt ”En nordisk vägkarta för blå bioekonomi”. Projektet syftar till att ta fram en nordisk färdplan där man identifierar de samsamarbetsområden inom blå bioekonomi som har den största potentialen att ge tillväxt eller mervärde. I fråga om den mervärdespotential som identifieras främjas forskning och utveckling och bildandet av nordiska forskarteam.

Färdplanen bereds 2016 i två nordiska verkstäder och gemensamt inom ramen för en internationell konferens. Verkstäderna hålls i februari (Köpenhamn) och i april (Åbo). Konferensen om blå ekonomi hålls 30.5–1.6.2016 på Ständerhuset i Helsingfors.

Färdplanen verkställs i huvudsak 2017 och 2018.

Naturresursinstitutet fungerar som förvaltningsorgan för projektet En nordisk vägkarta för blå bioekonomi. Färdplanen utarbetas i samarbete med de nordiska länderna. I Finland sker arbetet som ett samarbete mellan jord- och skogsbruksministeriet, miljöministeriet och Finlands miljöcentral samt innovationsorganisationerna.

Mål

Finland har som mål att Nordiska ministerrådet i december 2016 ska anta färdplanen för blå bioekonomi så att den bildar underlaget för en systematisk och intensifierad forsknings- och utvecklingsverksamhet och för tillväxt inom blå bioekonomi.

Människor

Mat

Presentation

På sådana marknader där de nordiska länderna är bättre kända som en region än som enskilda länder finns det en stor utnyttjad potential att marknadsföra de nordiska länderna på ett mer systematiskt sätt. De nordiska ländernas starka sidor kan mer planmässigt än tidigare lyftas fram med hjälp av gemensam nordisk profilering. Under sitt ordförandeskap inledde Danmark en insats som siktar på att göra de nordiska länderna till ett internationellt varumärke. Nyfikenheten på de nordiska länderna märks bl.a. i form av ett stort intresse för nordisk kultur och mat och för den rena, nordiska naturen.

Profileringen genomförs i enlighet med Nordiska ministerrådets nya internationella profilerings- och positioneringsstrategi genom att man fokuserar på vissa delområden. Ett av dessa delområden är det ökade intresset för den nya nordiska maten. Det nya nordiska köket stöder sig på regionala starka sidor. I den nordiska kosten ingår rikligt med frukt, bär, grönsaker, nordiska spannmål, i synnerhet råg, havre och korn, samt rypsolja, fisk och fettfri mjölk. Man undviker riklig konsumtion av rött kött, mättade fetter och alkohol. Forskningen visar att den nordiska kosten främjar god hälsa och lyfter fram grundläggande nordiska värderingar såsom hållbarhet, kreativitet, kvalitet och renhet.

Utvecklingen väcker också stor internationell uppmärksamhet. Man bedömer att det finns en betydande potential att profilera de nordiska länderna som ett gastronomiskt resemål av världsklass. De nordiska livsmedlen är säkra, hälsosamma och högkvalitativa och produceras med hållbara metoder. Därför bör vi tillsammans utnyttja den internationella uppmärksamheten och det internationella intresset för livsmedelssäkerhet och den nya nordiska maten och främja nordisk matkultur i Norden och i synnerhet utomlands.

Med nordiska mått mätt har Finland nått långt i utvecklandet av ansvarsfullhet i yrkesköken. Hos oss arbetar man målmedvetet för att främja säsongsbetonad mat och kost med mycket grönsaker samt användningen av närproducerade och ekologiska produkter i den offentliga bespisningen. Man kan vinna mycket på att fördjupa det nordiska nätverksbildandet också på detta område.

Centrala evenemang

Vi ordnar tre nordiska matevenemang med olika målgrupper. Ett seminarium om miljösmart ätande hålls på våren i samband med yrkeskökens fackmessa Gastro. Seminariet är avsett för fackfolk, utvecklingsansvariga och upphandlingsansvariga samt matföretagare och beslutsfattare inom matservicebranschen. Ett temaseminarium om matfostran och matkultur hålls i augusti och riktar sig i synnerhet till utvecklingsansvariga och beslutsfattare på områdena för matkultur, matfostran, matturism och gastronomiska evenemang samt till aktörerna i matbranschen. En tävling för mathantverkare hålls i oktober och är öppen för alla mataktörer samt för intresserade konsumenter.

Mål

De nordiska nätverken inom matbranschen ska ytterligare fördjupas och breddas. Detta gäller bl.a. barns och ungas matfostran och matkultur. Dessutom kommer verksamhetsförutsättningarna för sådana nordiska producenter av traditionell mat som förädlar närproducerad mat att förbättras i och med att de kan dela med sig av sina erfarenheter och deras produktion synliggörs.

Att man delar information om god praxis i den offentliga bespisningen ökar hållbarheten i matbranschen och främjar ekonomin. Till god praxis hör exempelvis sådana verksamhetssätt som tar hänsyn till miljön samt offentlig upphandling.

Hälsosam och säker mat

Ett gemensamt mål för de nordiska länderna har alltid varit främjandet av en hälsosam kost och säker mat. Detta har konkretiserats på många olika samhälleliga plan som till exempel i regelverk och rekommendationer samt genom gemensam forskning. Konkreta insatser i ämbetsmannarbetet med hälsosam och säker mat görs kontinuerligt i EK-FJLS (Livsmedel) arbetsgrupper NKMT, NMDD, NMF samt i NMKL. Det är också viktigt att man gör det möjligt för konsumenterna att göra upplysta val vad beträffar sin egen hälsa och möjlighet att påverka produktionen och framställningen av livsmedel.

Detta år har vi särskilt velat satsa på arbetet med livsmedelskompositionstabeller. Vi behöver tillförlitlig och uppdaterad information om näringsinnehållet i livsmedel för bl. a forskning, riskvärdering och inte minst för handeln. Dessa livsmedelstabeller, som finns i praktiken i vart nordiskt land används också för uträkningar för bespisning och näringsterapi. Data som baserar sig på livsmedelsanalyser är alltid bäst men också dyrast och därför ser vi många fördelar med ett intensifierat samarbete mellan de nordiska länderna.

Åtgärder

Vi kommer att utföra ett projekt under 2016 där vi har för avsikt att jämföra den nationella databasens innehåll med en databas som upprätthålls av en kommersiell aktör. Resultaten kommer att presenteras på ett seminarium i oktober som ska ordnas i samband med ÅK-FJLS (Livsmedel) ämbetsmannakomitémöte i Helsingfors. På seminariet kommer man att behandla även andra ärenden på ett nordiskt plan angående livsmedelstabeller.

Mål

Vi behöver tillförlitliga livsmedelstabeller inom näringsforskningen och riskvärderingen då det gäller livsmedel och hälsa samt tillförlitliga förpackningspåskrifter inom handeln av livsmedel. Eftersom behovet är gemensamt för alla länder och eftersom livsmedlen och recepten är delvis gemensamma samt eftersom varor rör sig fritt länderna emellan, är det klokt att intensifiera samarbetet på detta område.

One Health

En viktig del av marknadsföringen av nordisk mat är att man framhäver att maten är ren. Den rena nordiska maten förknippas också med en relativt bra status med tanke på förekomsten av antibiotikaresistenta bakterier (Antimicrobial resistance, AMR) i livsmedelskedjan. Att statusen är god beror på en behärskad användning av antibiotikum i husdjurskötseln och på samarbetet mellan myndigheterna, företagen och producenterna. Användningen av antibiotikum begränsas genom myndighetsåtgärder och nationella författningar samt genom näringens egen riskhantering.

Åtgärder

Jord- och skogsbruksministeriet organiserar tillsammans med social- och hälsovårdsministeriet den tredje nordiska expertmöten om antibiotikaresistens. AMR tas regelbundet upp vid internationella möten och evenemang.

Mål

De nordiska länderna ska vara en förebild för det övriga Europa när det gäller hanteringen av riskerna i samband med AMR. De enskilda metoderna varierar i enskilda länder, men man har ett gemensamt mål. I överensstämmelse med de nordiska prioriteringarna vill man också övervaka och hantera förekomsten av resistenta bakterier i miljön och på så sätt bidra till en framgångsrik blå bioekonomi.

Landsbygden och digitaliseringen

Presentation

Även om Finland är det mest glesbebyggda landet i EU berörs nästan alla nordiska länder av utmaningarna i samband med glesbebyggelse. För att den glest bebyggda landsbygden ska hållas livskraftig måste där finnas välfungerande infrastrukturer och datakommunikationsförbindelser. Dessutom krävs det att området kopplas till nätverk för utveckling och inläring och att man bygger upp en mångsidig närings- och servicestruktur som utgår från lokala lösningar. Kommunikationsinfrastrukturen har stor betydelse när man vill öka den regionala balansen och konkurrenskraften. Också myndighetsverksamheten är i allt större utsträckning digitaliserad. Välfungerande och heltäckande datakommunikationsförbindelser gör att affärsverksamheter kan placeras ut på ett flexibelt sätt, och öppnar för en mångsidig näringsverksamhet i olika regioner.

Åtgärder

Man samlar in och förmedlar goda exempel på hur man genom att förbättra kommunikationsinfrastrukturen har lyckats öka livskraften hos glesbebyggda områden och hur man kan utnyttja digitaliseringen inom näringsverksamheten.

Mål

Målet är att bygga upp ett nätverk mellan aktörer i de olika länderna och främja information om sådan god praxis som förbättrar tillgången och åtkomsten till service på landsbygden.

Natur

Skogarna

De isländska bioekonomiprojekten garanterar att det också under Finlands ordförandeskap finns intressanta projekt på det området. Under sitt eget ordförandeskap startade Island en process för att utarbeta strategiska riktlinjer för det nordiska skogssamarbetet. Arbetet fortsatte under Danmarks ordförandeskap. Avsikten är att ministrarna vid sommarmötet 2016 ska anta dokumentet Nordic Forest Solutions, som är resultatet av arbetet.

Som ett led i sitt ordförandeskap vill Finlands knyta det nordiska samarbetet närmare inflytandet i EU och inflytandet på internationell nivå. Också Island och Norge genomför nämligen en stor del av den EU-lagstiftning som påverkar skogarna. Genom ett samnordiskt beredningsarbete och genom att jämföra ländernas ståndpunkter kan man därmed främja en vettig behandling av frågor som är viktiga för de nordiska länderna.

Åtgärder:

Ett viktigt ärende under Finlands ordförandeskap är att slutföra de projekt som Island inledde eller granska en eventuell fortsättning på projekt.

Avsikten är att riktlinjerna för det framtida nordiska skogssamarbetet, dvs. Nordic Forest Solutions, ska antas vid mötet för ministerrådet för fiske, havsbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS).

I samband med mötet för MR-FJLS i juni ordnar Finland en verkstad och en ministerpanel om eventuella hållbarhetskriterier för fast biomassa. Diskussionen mellan de nordiska länderna hjälper länderna att bereda ärendet för beslutsfattande i EU och bidrar till genomförandet av det genomgående målet för Finlands ordförandeskapsprogram, nämligen att föra det nordiska samarbetet närmare EU-beredningen.

Mål

Målet är att utarbeta riktlinjer dels för det nordiska skogssamarbetet under de kommande åren, dels för det nordiska samarbetet som en del av beredningen på internationell nivå och i EU.

norden

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18
DK-1061 København K

www.norden.org

norden

Nordiska ministerrådet
Finlands ordförandeskap 2016

Sekretariatet
för nordiskt samarbete
Utrikesministeriet

www.norden2016.fi

Laivastokatu 22 H
FI-00160 Helsingfors
Telefon: +358 295 350 000

SUOMI
FINLAND

ANP 2016:746
ISBN 978-92-893-4619-1 (PRINT)
ISBN 978-92-893-4620-7 (PDF)